

Datum
2020-08-04

Diarienummer
Af-2020/0021 3457

Ert diarienummer
S2020/028226/FS

Socialdepartementet

Delbetänkande Hälsa- och sjukvård i det civila försvaret – SOU 2020:23

Arbetsförmedlingen har tagit del av betänkandet och har inget att invända mot utredningens förslag.

Arbetsförmedlingen delar utredningens bedömning att regelverket kring personalförsörjning för det civila försvaret behöver ses över. Det gäller inte enbart inom området hälso- och sjukvård, utan det bör göras samlat, i syfte att få ett sammanhängande regelverk anpassat till totalförsvarets behov och arbetsmarknadens organisation.

I det sammanhanget vill Arbetsförmedlingen särskilt uppmärksamma att reformeringen av myndigheten enligt januariavtalet troligen kommer att påverka myndighetens förmåga att utföra de uppgifter inom totalförsvaret som historiskt ålegat Arbetsförmedlingen. Resonemangen nedan har utvecklats av myndigheten i återrapporten Vissa förutsättningar inför reformeringen av Arbetsförmedlingen (A2019/00923/A), kapitel 11.5 ([Bilaga](#)).

Det är tänkbart att uppgifter som tidigare hanterats av myndigheten inte kommer att utföras i det nya myndighetsuppdraget. Myndigheten skulle i så fall heller inte längre enligt ansvarsprincipen utföra vissa uppgifter under höjd beredskap. Konsekvensen blir att uppdragen behöver övergå till en annan myndighet. Det kan därför finnas skäl att se över de beredskapslagar som för närvarande direkt eller indirekt pekar mot en offentlig arbetsförmedling, däribland lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt och lagen (1994:2077) om arbetsförmedlingstvång.

Även inom ramen för myndighetens nuvarande uppdrag och rådande lagstiftning finns oklarheter, vilket begränsar Arbetsförmedlingens möjligheter att utföra sina uppgifter inom totalförsvaret. Exempelvis är Arbetsförmedlingen inte en bevakningsmyndighet enligt förordning

Datum
2020-08-04

Diarienummer
Af-2020/0021 3457

(2015:1052) om krisberedskap och bevakningsansvariga myndigheters åtgärder vid höjd beredskap, trots att myndigheten har uppgifter enligt ovan nämnda beredskapslagar.

Beslut i ärendet har fattats av Generaldirektör Maria Mindhammar. Ärendet har föredragits av Säkerhetschef Robert Hansson. Synpunkterna har remissats till Rättsavdelningen, HR-avdelningen samt verksamhetsområdena Direkt, Arbetsgivare och Arbets sökande.

Maria Mindhammar

Generaldirektör

Bilaga till Arbetsförmedlingen S2020/02826/FS

Transumt Arbetsförmedlingens svar gällande om och hur myndighetens åtagande kan uppfyllas i det reformerade systemet i rapporten *Vissa förutsättningar inför reformeringen av Arbetsförmedlingen*, avsnitt 11.5

Svar gällande uppdrag A2019/00923/A, Arbetsförmedlingens Af-2019/0021 5123.

11.5 Uppgifter inom totalförsvaret

11.5.1 Bakgrund och historiskt perspektiv

Myndighetens förmåga att utföra historiska totalförsvarsuppgifter samt nuvarande lagstadgade uppgifter under höjd beredskap är beroende av hur myndighetens framtida uppdrag närmare utformas av regeringen. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) har föreslagit att Arbetsförmedlingen ska bli en så kallad bevakningsansvarig myndighet. Frågan utreds av regeringen och MSB:s rapport om ändring i bilagan till förordningen (2015:1052) krisberedskap och bevakningsansvariga myndigheters åtgärder vid höjd beredskap remitterades till myndigheten och besvarades i augusti. Vad ett sådant uppdrag kommer att innebära behöver utredas vidare av Arbetsförmedlingen. Det bör dock framhållas att myndigheten redan idag har generella och specifika uppdrag inom totalförsvaret.

Arbetsförmedlingen har historiskt haft en central roll när det gäller personalförsörjningen inom totalförsvaret. Fram till 1 juli 2002, inom ramen för det tidigare totalförsvaret, var Arbetsförmedlingen en av de 18 beredskapsmyndigheter som hade ansvar för en funktion som i samhället under höjd beredskap och krig var av särskild betydelse för totalförsvaret. Arbetsförmedlingen (dåvarande Arbetsmarknadsverket) hade ansvar för funktionen arbetskraft. Det innebar att myndigheten hade ett övergripande ansvar för landets civila arbetskraftsplanläggning och medverkade aktivt i personalplanläggningen av näringslivet.

Kriteriet för när en verksamhet inom det civila försvaret skulle anses vara en funktion var att verksamheten krävde någon form av central statlig styrning och att flera myndigheters verksamhet måste samordnas. En funktion bestod därför normalt av flera myndigheter och andra organ som bedrev verksamhet på flera samhällsnivåer.

Den funktionsansvariga myndigheten hade inte något ledningsansvar för funktionens verksamhet utan en samordnande och inriktande roll för beredskapsförberedelserna¹.

11.5.2 Ett nuläge

Ett arbete pågår inom myndigheten att utreda Arbetsförmedlingens roll inom totalförsvaret samt att definiera Arbetsförmedlingens uppdrag och nödvändiga förmågor inom ramen för totalförsvaret. Svensk krishantering bygger på tre principer – ansvarsprincipen, likhetsprincipen och närhetsprincipen. De förklarar ansvar och roller före, under och efter en kris:

Ansvarsprincipen

Den som har ansvar för en verksamhet under normala förhållanden ska ha det också under en krissituation

Likhetsprincipen

Under en kris ska verksamheten fungera på liknande sätt som vid normala förhållanden.

Närhetsprincipen

En kris ska hanteras där den inträffar och av dem som är närmast berörda och ansvariga.

Försvårshögskolan har genomfört en förstudie med syfte att bland annat ge en beskrivning över nuläget och aktuellt regelverk. Utredaren lämnade ett antal rekommendationer inför ett fortsatt arbete:

- Lagändringar krävs för att åtgärda brister i lagstiftning som hämmar Arbetsförmedlingen att utföra uppgifter inom totalförsvaret, främst tillämpningen av den allmänna tjänsteplikten.
- Lagändringar och tydligare ingångsvärden/behov från regeringen och andra myndigheter krävs för att Arbetsförmedlingen ska kunna genomföra kompetenssammanställningar och prognosverksamhet för yrkesgrupper och färdigheter.
- Tydligare struktur och inriktning för personalförsörjning av det civila försvaret krävs för att Arbetsförmedlingen ska kunna dimensionera sin organisation för totalförsvarsuppgifter. Myndigheten bör närma sig den pågående utredningen om det civila försvarets struktur.
- Arbetsförmedlingen kan idag begära deltagande från bland annat näringsliv i totalförsvarsplaneringen. Myndigheten bör närma sig utredningen om näringslivets roll i totalförsvaret.

¹ MSB (2015).

- Det finns ett stort behov av kunskapsuppbyggnad inom myndigheten om totalförsvaret.

11.5.3 Om och hur myndighetens åtaganden kan uppfyllas i det reformerade systemet

Situationen idag

Myndigheten saknar idag särskilda uppdrag för området i regleringsbrevet. Koordinering av eventuella uppdrag inom ramen för totalförsvaret till myndigheten bör göras i dialog mellan Arbetsmarknadsdepartementet, Forsvarsdepartementet och Justitiedepartementet. För att Arbetsförmedlingen ska kunna dimensionera sin organisation, inklusive en eventuell regional närvaro, för totalförsvarsuppgifter krävs tydligare strukturer, dimensionering och inriktning för personalförsörjningen av det civila försvaret.

Myndigheten är idag beroende av flera externa aktörer för att kunna tillämpa de bestämmelser om personalplanläggning genom allmän tjänsteplikt som återfinns i befintliga författningar. Nuvarande lagstiftning om personalförsörjning bygger till stor del på historiska strukturer och ansvarsförhållanden. En förutsättning för arbetet med personalplanläggning är att sektorer och företag med krigsviktig verksamhet identifieras.

För att Arbetsförmedlingen ska kunna genomföra kompetenssammanställningar och prognosverksamhet för yrkesgrupper och färdigheter av betydelse för totalförsvaret krävs inriktning och beställningsstrukturer för arbetet. Dessutom behövs tydliga ingångsvärden samt behovsframställningar från departement och andra statliga myndigheter. Det finns brister i nuvarande lagstiftning vilket hämmar Arbetsförmedlingens möjligheter att utföra sina lagstadgade uppgifter inom totalförsvaret. Detta rör främst tillämpningen av allmän tjänsteplikt där myndigheten saknar behörighet att ta del av relevanta uppgifter om icke ianspråktaga totalförsvarspliktiga. Lagändringar krävs för att Arbetsförmedlingen ska kunna utföra sitt uppdrag på ett effektivt sätt.

Förutsättningar i ett reformerat system

Utformningen av myndighetens uppdrag kommer att påverka förmågan att utföra de uppgifter som hanterats historiskt men det är idag svårt att göra en bedömning av exakt i vilken utsträckning. Arbetsförmedlingen kommer sannolikt inte att ha förmåga att utföra samtliga de uppgifter som historiskt legat på myndigheten under höjd beredskap. Myndigheten ska därför inte längre enligt ansvarsprincipen heller utföra vissa uppgifter under höjd beredskap.

Det är också tänkbart att uppgifter som tidigare hanterats av myndigheten inte kommer att utföras i det nya myndighetsuppdraget. Konsekvensen blir att uppdragen behöver övergå till en annan myndighet. Det kan i detta fall finnas skäl att se över de beredskapslagar som direkt eller indirekt pekar mot en offentlig arbetsförmedling i nuvarande konstruktion. Bland annat lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt och lagen (1994:2077) om arbetsförmedlingstvång. ---